

Тема семінарського заняття
«Конституційно-правовий статус Верховної Ради України»

Навчальні питання

1. Конституційна природа парламенту — Верховної Ради України
2. Конституційний склад і структура Верховної Ради України
3. Функції і повноваження Верховної Ради України
Практичні завдання
Література

У вступній частині семінарського заняття формулюється його мета та визначаються навчальні питання, що мають бути розглянуті; оголошуються завдання (казуси), аналіз яких забезпечує досягнення навчальної мети.

Важливо відзначити, що назва єдиного законодавчого органу влади в Україні є не зовсім вдалою в контексті української правової традиції. Мова йде про те, що фактично було перенесено назву за радянським зразком. Тим більше, наявність слова «Верховна» нашою думкою, що існують ще інші ради в підпорядкуванні українського парламенту, як це було в радянські часи, але, на щастя, це не відповідає правовій дійсності в Україні. До прикладу, більшість колишніх радянських республік після розпаду СРСР не залишили колишні радянські назви для своїх законодавчих органів. Все це ще раз підтверджує ту тезу, що в Україні подолання пережитків радянської правової системи проходить повільно, а актуальним напрямком у цьому плані є і подолання пережитків радянської юридичної мови.

Статус Верховної Ради України визначений в розділі IV Конституції України. Окрім цього, важливі питання закріплені в законах України «Про регламент Верховної Ради України», «Про статус народного депутата України», «Про політичні партії в Україні» та ін.

Відповідно до ст. 75 Конституції України єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент — Верховна Рада України.

Верховна Рада України – це єдиний орган влади, який має право виступати від імені Українського народу. Окрім цього, провідна роль українського парламенту полягає у її колегіальному, виборному та постійному характері організації і діяльності, легальності, легітимності тощо.

Згідно із ст. 76 Конституції України кількісний склад Верховної Ради України - 450 народних депутатів України. Структура Верховної Ради України - це її внутрішня будова. За цим критерієм український парламент належить до однопалатних, адже можуть існувати і двопалатні парламенти (наприклад, в Німеччині).

Структура Верховної Ради України включає два аспекти: політичний (мова йде про політичні утворення, якими є депутатські фракції та коаліція депутатських фракцій) та організаційно-функціональний (мова йде про Голову Верховної Ради України, комітети, тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії).

Структура Верховної Ради України складається з:

1. Голова Верховної Ради України.
2. Перший заступник Голови Верховної Ради України.
3. Заступник Голови Верховної Ради України.
4. Комітети Верховної Ради України.
5. Рада голів комітетів Верховної Ради України.
6. Лічильна комісія Верховної Ради України.
7. Тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України.
8. Тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України.
9. Спеціальна тимчасова слідча комісія Верховної Ради
10. Депутатські фракції у Верховній Раді України.
11. Погоджувальна рада депутатських фракцій.
12. Найстаріший за віком депутат у Верховній Раді України.

Голова Верховної Ради України - це керівна посадова особа парламенту, яка обирається з числа народних депутатів України шляхом таємного голосування через подання бюлетенів на строк повноважень Верховної Ради України.

Перший заступник і заступник Голови Верховної Ради України - це посадові особи Верховної Ради України, які обираються з числа народних депутатів України відкритим поіменним голосуванням більшістю народних депутатів України від конституційного складу парламенту, кандидатури яких вносяться в порядку, визначеному для внесення кандидатури на посаду Голови Верховної Ради України.

Комітети Верховної Ради України - це органи Верховної Ради України, які утворюються з числа народних депутатів України для

здійснення за окремими напрямками законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання контрольних функцій.

Депутатські фракції у Верховній Раді України - це об'єднання депутатів у парламенті на партійній основі.

Український парламент є повноважним, тобто може розпочати свою діяльність, за умови дотримання таких основних вимог: обрання не менше двох третин від його конституційного складу (ч. 2 ст. 82 Конституції України); складення присяги народними депутатами України перед відкриттям першої сесії новообраної Верховної Ради України (ст. 79 Конституції України).

Функції Верховної Ради України — це основні напрями і види її діяльності, які відображають сутність даного державного органу, його зміст та призначення у державі та суспільстві.

Головними функціями Верховної Ради є:

- законодавча;
- представницька;
- установча;
- контрольна;
- бюджетно-фінансова;
- зовнішньополітична.

Законодавча функція закріплена у Конституції України. Вона полягає у прийнятті законів, внесенні до них змін, визнанні їх такими, що втратили чинність (в порядку скасування), або у призупиненні їх дії.

Представницька функція Верховної Ради полягає в представництві Українського народу — громадян України всіх національностей. До представницьких повноважень парламенту України — Верховної Ради України можна віднести такі повноваження: прийняття законів, інших актів Верховної Ради України та внесення до них змін; визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики.

Установча функція розкривається у формуванні та участі у формуванні органів публічної влади.

Парламентський контроль здійснюється за діяльністю уряду, за додержанням конституційних прав і свобод громадян, за

надходженням і використанням бюджетних коштів, за діяльністю інших органів влади, а також щодо питань, які становлять суспільний інтерес для України.

Верховна Рада України має повноваження по здійсненню бюджетно-фінансової функції (затверджує закон про державний бюджет та вносить у відповідній формі до нього зміни, здійснює контроль за його виконанням, приймає відповідне рішення щодо звіту про його виконання тощо).

В заключній частині заняття підводяться підсумки щодо розгляду теми, визначаються помилки, які були допущені при її розгляді, визначаються методи їх усунення.

Дайте визначення наступних понять:

народне представництво, парламентаризм, система парламентаризму, ознаки парламентаризму, парламент, орган законодавчої влади, колегіальний характер парламенту, виборний характер парламенту, постійний характер парламенту, легальність парламенту, легітимність парламенту, кількісний склад парламенту, якісний склад парламенту, принципи діяльності Верховної Ради України, функції парламенту України, представницька функція парламенту, установча функція парламенту, законодавча функція парламенту, програмна функція парламенту, охоронна функція парламенту, зовнішньополітична функція парламенту, бюджетно-фінансова функція парламенту, контрольна функція парламенту, антикорупційна функція парламенту, зовнішньополітична функція парламенту, повноваження Верховної Ради України, ознаки повноважень Верховної Ради України, депутатський корпус, народний депутат України, конституційний статус народного депутата, правосуб'єктність народного депутата, принципи діяльності народного депутата, депутатський мандат, імперативний мандат, вільний мандат, повноваження народного депутата, депутатське звернення, депутатський запит, обов'язки народного депутата, депутатська недоторканність, депутатський індемнітет, депутатський імунітет, відповідальність народного депутата, система гарантій діяльності народного депутата, структура Верховної Ради України, політична структура парламенту, організаційно-функціональна структура парламенту, керуючі органи парламенту, спікер, парламентські комітети, тимчасові комісії, тимчасові спеціальні комісії, депутатські групи, парламентські фракції, парламентська більшість, парламентська опозиція, лобіювання, лобістське бюро, парламентський контроль, апарат Верховної Ради України, омбудсмен (уповноважений Верховної Ради України з прав людини), акти реагування уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, конституційне подання уповноваженого Верховної Ради з прав людини, подання омбудсмена, Рахункова палата, організаційно-правові форми роботи парламенту України, парламентські сесії, чергові сесії, позачергові сесії, пленарні засідання, урочисті

засідання, парламентські слухання, протокол пленарного засідання, стенограма пленарного засідання, стенографічний бюлетень пленарного засідання, голосування, рішення Верховної Ради України, акти Верховної Ради України, закони, постанови, резолюції, декларації, звернення, заяви, законотворча діяльність, законодавчий процес, стадії законодавчого процесу, законодавча ініціатива, невідкладні законопроекти, читання законопроекту, установча процедура, прийняття закону, оприлюднення закону, зовнішньополітична діяльність Верховної Ради України, повноваження загального характеру, спеціальні зовнішньополітичні повноваження, установчі повноваження, ратифікація міжнародних договорів, денонсація міжнародних договорів, засади зовнішньої політики.

Скласти схеми:

- Внутрішня структура Верховної Ради України.
- Функції Верховної Ради України.

Практичне завдання

Розглянувши депутатський запит народного депутата С. з вимогою надати інформацію про стан злочинності й відповідні копії звітів, начальник Головного управління Національної поліції в м. Києві К. відмовився це зробити, обґрунтовуючи свої дії тим, що такі дані становлять інформацію про діяльність органів досудового слідства і не можуть бути надані громадянам на підставі їх запитів.

Чи обґрунтованою є відмова К. у наданні інформації за депутатським запитом народного депутата С?

Література

1. Назаренко, Я. М. Номінаційна (установча) функція Верховної Ради України: проблеми теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 20 с.